

Na osnovu člana 36. stav 1. tačka 1.1, Izvršni odbor Centralne banke Republike Kosovo je, na sastanku održanom 27. avgusta 2020. godine, usvojio ovu:

SMERNICU ZA RESTRUKTURIRANJE KREDITA ZBOG COVID-19

Član 1. Svrha i delokrug

1. Svrha ove smernice je da zajmoprimcima, zajmodavcima i drugim institucijama pruži informacije o načelima i uputstvima u vezi sa procesom restrukturiranja kredita. Svrha smernica je da utvrdi kriterijume na kojima treba da se zasniva proces restrukturiranja kredita, kako bi zajmoprimci u finansijskim poteškoćama imali mogućnost da ispune obaveze predviđene ugovorom i kako bi se vratili u normalu svoje poslovne delatnosti ili poboljšanje sposobnosti plaćanja pojedinaca u odnosu na tekuće obaveze. Ovim smernicama, CBK nalaže zajmodavnim institucijama da se, tokom perioda ekonomskog oporavka zbog Covid-19, ne upuštaju u likvidaciju kolaterala, koristeći vanskudske mehanizme i/ili zakonske postupke za restrukturirane kredite u skladu sa ovom smernicom.
2. Ova smernica se primenjuje na sve finansijske institucije koje su licencirane/registrovane od strane CBK za obavljanje delatnosti davanja kredita u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Član 2. Definicije

1. Za potrebe ove smernice, korišćeni izrazi imaju sledeća značenja:
  - 1.1. „Restrukturiranje kredita” - je olakšica koje zajmodavci pružaju zajmoprimcima zbog njihovih finansijskih poteškoća izazvanih od strane Covid-19 i podrške za njihov oporavak. Ove mere (ili olakšice) uključuju:
    - 1.1.1. Olakšice uslova kredita promenom jednog ili više uslova ugovora, koji se uglavnom odnose na rok (uključujući i grejs period za početak isplate kredita), glavnica i kamatnu stopu (isključujući i kapitalizaciju kamate, što se ne bi trebalo dogoditi);
    - 1.1.2. Uzimanje kolaterala ili drugih sredstava (imovine) za delimičnu otplatu kredita;
    - 1.1.3. Zamenu prvobitnog zajmoprimca ili uključivanjem dodatnog zajmoprimca.

1.2. „Zajmoprimci” (dužnici i/ili sudužnici) - su fizička ili pravna lica koja su dobila kredit ili bilo koji drugi finansijski proizvod i imaju neizmirene obaveze prema zajmodavcu.

1.3. „Zajmodavci” su banke i finansijske institucije kojima je CBK izdala dozvolu za davanje kredita.

1.4. „Moratorijum” - je privremeni prestanak pravnih radnji protiv druge strane i privremeni prestanak obaveza za vraćanje kredita.

Član 3. **Restrukturiranje kredita**

1. Restrukturiranje kredita treba obaviti pažljivo, tako da izmene kredita koje se restrukturiraju budu u najboljem interesu zajmodavca i zajmoprimca, kako bi se, sa jedne strane, poboljšao kreditni učinak, a sa druge strane, smanjio kreditni rizik. Zajmodavnim institucijama je naloženo da restrukturiraju kredite i koriste fleksibilnost u računovodstvenom okviru, kako bi se izbegle nepravedne kazne za zajmoprimce pogođene kratkoročnim problemima likvidnosti; one takođe treba da obezbede da se gubici ne sakrivaju i prudencijalni standardi ne opuštaju. Restrukturiranje ne znači nužno propust zajmoprimca da razumno protumači regulatorne zahteve i nije neophodno da se transakcija smatra oštećenom u računovodstvenom okviru, ukoliko nakon restrukturiranja zajmoprimac nije u finansijskim poteškoćama i/ili trenutna neto vrednost kredita nije smanjena. U slučajevima kada zajmodavne institucije odobravaju nove kredite ili povećavaju trenutnu izloženost zajmoprimaca, koji su predmet restrukturiranja kredita, to ne znači automatski da je izloženost klasifikovana kao neuspela. Krediti kojima je odobren moratorijum nakon 16. marta 2020. godine, su predmet ovih smernica i mogu se restrukturirati u skladu sa ovom smernicom.
2. Zbog velikog uticaja Covid-19 na ekonomiju i učinak zajmoprimaca, zajmodavnim institucijama je naloženo da restrukturiraju kredite, u cilju:
  - 2.1. olakšavanja odlaganje plaćanja kredita za pojedince i kompanije u finansijskim poteškoćama, kako bi im se omogućilo da nastave sa delatnošću i prevaziđu finansijske poteškoće;
  - 2.2. davanja mogućnosti zajmodavnim institucijama da smanje gubitke;
  - 2.3. stvaranja mogućnosti za izbegavanje negativnih socijalnih i ekonomskih uticaja, koji mogu nastati kao rezultat stečaja kompanija;
  - 2.4. podrške ostalim zainteresovanim stranama (klijenti, zaposleni, dobavljači i ulagači), zato što zajmoprimci uključeni u restrukturiranje kredita mogu da nastave svoje poslovanje; i
  - 2.5. izbegavanja sudskog postupka, kojima je potrebno vreme do njihovog završetka, kao i povećanje efikasnosti naplate kredita.
3. CBK nalaže zajmodavnim institucijama da konstruktivno sarađuju sa zajmoprimcima, kako bi osigurale da je restrukturiranje pažljivo i sa odgovarajućim uslovima.

4. Zajmoprimci mogu od svojih zajmodavaca zatražiti restrukturiranje kredita, ukoliko se oni kvalifikuju.
5. Zajmodavne institucije, koje pružaju olakšice kreditnim uslovima u skladu sa ovom smernicom, bi trebale razviti politike za primenu ovih olakšica. Odluka o primeni/sprovedenju ovih olakšica je poslovna odluka zajmodavnih institucija, zasnovana na proceni sposobnosti zajmoprimca da plaća pod novim izmenjenim uslovima.
6. Zajmodavnim institucijama je dozvoljeno da izvrše restrukturiranje za zajmoprimce, koji su tokom procene zajmodavnih institucija bili negativno pogođeni pandemijom Covid-19. Takvo dato restrukturiranje se treba izvršiti prema sledećim definicijama:
  - 6.1. Da uključe izmene u roku otplate putem obustave, odlaganja ili smanjenja iznosa glavnice, kamate ili celokupnih isplata, kao što je dogovoreno između zajmodavca i zajmoprimca, uzimajući u obzir sposobnost klijenta da prevaziđe privremene finansijske poteškoće;
  - 6.2. Redovne kamate nastale tokom perioda obustave će biti raspoređene u toku od najmanje sledećih 6 meseci ili do dospeća, ukoliko je rok dospeća kredita kraći od 6 meseci.
  - 6.3. Restrukturiranje ili olakšavanje plaćanja rata kredita (grejs period, niža glavnica, itd) se ne mogu odobriti na period duži od 12 meseci. Zahtevi za restrukturiranje se moraju podneti i primiti do 30. septembra 2020. godine.
  - 6.4. Restrukturiranje kredita ne mora nužno da znači da je zajmoprimac neuspešan i da se transakcija smatra klasifikovanom i nenaplativom. Zajmodavne institucije bi trebale računati dane kašnjenja, zasnivajući se na novom planu otplate, koji je rezultat primene moratorijuma.
  - 6.5. S obzirom na to da je visok stepen restrukturiranja koji je uključen u moratorijum duga i visok prioritet koji je dat pitanjima kontinuiteta poslovanja tokom krize, razumljivo je da banke možda neće moći da, u kratkom roku, procene uticaj krize na njihove zajmoprimce i njihovu sposobnost plaćanja dugova, uzimajući u obzir dejstvo moratorijuma duga.
  - 6.6. Kako kreditne institucije dobijaju više sigurnih i pouzdanih informacija o finansijskom stanju zajmoprimaca i njihovoj sposobnosti da vrše plaćanja, na osnovu izmenjenih uslova kreditiranja, treba da procene da li postoji potreba da se promeni kreditna klasifikacija i da procenjene očekivane kreditne gubitke. Kreditna institucija može da koristi pojedinačni ili kolektivni pristup za procenu *očekivanih kreditnih gubitaka* (OKG), u zavisnosti od toga kako kreditna institucija upravlja izloženostima prema kreditnom riziku.
  - 6.7. Kreditne institucije treba da obezbede da postupci koji se koriste za merenje OKG-a, bilo kolektivno ili pojedinačno, budu zdravi i pravovremeni i treba da uzmu u obzir različite kriterijume, kao što je dodatno ublažavanje kreditnog rizika (npr. garancija), procene toka novca, zasnivajući se na procenama makroekonomskih uslova i situacija (finansijskog stanja) nakon krize zajmoprimca, zajedno sa ostalim važnim informacijama za budućnost, koje utiču na očekivanu naplatu izloženosti bankovnih kredita.
  - 6.8. Kreditne institucije treba da daju jasna i detaljna obelodanjivanja kriterijuma koji se koriste za određivanje kreditne klasifikacije, kao i pretpostavki i scenarija izrađenih u proceni adekvatnosti rezervisanja za kreditne gubitke.

6.9. Kreditne institucije će trebati da izvrše dobro prosuđivanje o primeni Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja 9 (MSFI 9), posebno u vreme kada postoji stanje značajne neizvesnosti. U trenutnom ekonomskom okruženju, procena OKG-a treba da uzme u obzir privremenu prirodu uticaja Covid-19, najbolje dostupne informacije, odgovarajuće mere fiskalne podrške i upotrebu brojnih scenarija za podršku analizi kreditnog rizika, uključujući i nepovoljan scenario u trenutnoj situaciji. Istovremeno, zajmodavne institucije treba da imaju na umu da se MSFI 9 zasniva na načelima i da ga stoga ne bi trebali primenjivati mehanički i izbegavati automatsku primenu. Na primer, moratorijum ne bi trebalo automatski da rezultira kretanjem izloženosti kreditnom riziku u fazi 2, zato što to ne mora nužno da znači da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

6.10. Kreditne institucije trebaju primeniti vodeća načela „MSFI 9 i Covid-19” za primenu OKG-a u skladu sa MSFI 9, koji je 27. marta 2020. godine izdat od strane fondacija MSFI-a.

6.11. U slučaju kašnjenja u otplati kredita, prema novom planu isplate nakon restrukturiranja, zajmodavne institucije su dužne da primene zahteve važećih uredbi CBK-a.

6.12. Restrukturiranje kredita mogu pružiti zajmodavne institucije ili se mogu zahtevati od strane zajmoprimaca.

Član 4. Ukidanje

Stupanjem na snagu ove smernice, ukida se Smernica za restrukturiranje kredita Covid-19, koju je, dana 8. juna 2020. godine, usvojio Izvršni odbor.

Član 5. Stupanje na snagu

Ova smernica stupa na snagu na dan usvajanja.

/Potpisano/

Fehmi Mehmeti

Predsedavajući Izvršnog odbora

Smernica se šalje:

- Odeljenju za bankarski nadzor (OBN) i Odeljenju za spoljne odnose (OSO)
- Institucijama na koje se primenjuje (da OBN pošalje smernicu elektronskim putem)
- Široj javnosti (da OBN objavi smernicu na internet stranici CBK-a)